

מאיר דיזנגוף Meir Dizengoff

335

11/1985

חשון התשמ"ו

משרד התקשורת
השירות הבולאי

MINISTRY OF COMMUNICATIONS
PHILATELIC SERVICES

מאיר דיזנגוף (1861 – 1936)

ממייסדי תל-אביב ועמד בראשה בשנים 1911-1925, 1928-1936. נולד בבסרביה, קיבל חינוך מסורתי ותיכוני. התנדב לצבא הרוסי ובסיום שירותו יצא לאודיסה והיה מפעילי מפלגת "רצון העם" ואף נאסר בשל השתייכותו למפלגה. עם שחרורו, החל לעסוק בפעילות ציונית וייסד בקישינב ב-1886 אגודה של "חובבי ציון". למד בפריז הנדסה כימית בשנים 1888 – 1891. נשלח על-ידי הבארון אדמונד דה-רוטשילד לארץ להקים בטנטורה בית-חרושת לבקבוקים למילוי יין מיקבי ראשון לציון וזכרון יעקב ("המזגה"). הנסיון להפוך את החול לזכוכית נכשל ובית החרושת נסגר (1894).

ב-1895 יצא לאודיסה, היה ממשתתפי הקונגרס הציוני החמישי, מתומכי הרצל אך ממתנגדי תוכנית אוגנדה בקונגרס השישי. ב-1904 ייסד את חברת "גאולה" לרכישת קרקעות בארץ. בספטמבר 1905 הגיע לישיבת קבע בארץ, התגורר ביפו ועסק ברכישת קרקעות נוספות למושבות הוותיקות. דיזנגוף נמנה עם הוגי רעיון הקמת שכונת הגנים "אחוזה בית" מחוץ ליפו, הצטרף לאגודה והיה אחד מפעילי הקמת השכונה ומייסדה. נבחר לראש ועד השכונה מ-1911. ומאז ועד יומו האחרון, להוציא הפסקה קצרה (1925 – 1928), עמד בראש השכונה תל-אביב אח"כ שימש כראש מועצת העיר ולבסוף כראש העיריה.

בנוסף לפעילותו הציבורית ייסד חברה מסחרית ליבוא ויצוא "מאיר דיזנגוף ושות'". עם פרוץ מלחמת-העולם הראשונה (1914) ארגן את "הוועד להקלת המשבר" שעסק בסיוע לנזקקים. בניסן תרע"ז, בימי גירוש תושבי יפו ותל-אביב עמד בראש "וועד ההגירה", שסייע בעזרה למגורשים, שהה עמם בגולה וכונה כ"ראש הגולה" (ריש גלותא). לאחר המלחמה נבחר מחדש לראש ועד תל-אביב. באותו זמן היה גם חבר הוועד הזמני של יהודי ארץ-ישראל וחבר הוועד הלאומי הראשון.

בראשית שנות העשרים תרם לפיתוח תל-אביב בין השאר בעומדו בראש מייסדי המרכז המסחרי הראשון ובסייעו להקמת תחנת הכוח הראשונה בתל-אביב הוא אף קיבל בארצות-הברית הלוואה גדולה בסך 75 אלף לא"י להמשך פיתוחה של תל-אביב. בשל סכסוך תקציבי בין מפלגת "האזרחים" שייצג דיזנגוף ומפלגת הפועלים בעיר התפטר בדצמבר 1925 מראשות העירייה, ואת מקומו תפס דוד בלום-בלומנפלד נציג מפלגת הפועלים. כמה שנים התרחק דיזנגוף מפעילות מוניציפלית. ב-1926 נבחר בקונגרס הציוני ה-ט"ו לחבר ההנהלה הציונית והממונה על ההתיישבות העירונית (המחלקה למסחר ותעשייה). ב-1927 נבחר למועצת עיריית יפו ואף מונה לממלא מקום ראש העירייה. בסוף 1928 חזר למועצת עיריית תל-אביב ונבחר מחדש לראש המועצה, ומאז ועד

מותו שימש בתפקיד זה. דיזנגוף חידש את פעילותו בחיי העיר ובין היתר לקח חלק בהקמת "יריד המזרח" במגרשי התערוכה בצפון תל-אביב (1934), והיה ממקימי מזח הפריקה הראשון בנמל תל-אביב ב-1936. ב-1931 הוקם מוזיאון תל-אביב לאמנות בביתו הפרטי בשדרות רוטשילד, הבניין שופץ ב-1936 ובה' באייר תש"ח הוכרז במקום על הקמת מדינת ישראל.

דיזנגוף הונצח עוד בחייו בקריאת רחוב על שמו – רחוב דיזנגוף, וכיכר על שם צינה דיזנגוף, אשתו.

פעילותו, מסירותו ואהבתו של דיזנגוף לתל-אביב, בהפיכתה משכונת גנים לעיר העברית הראשונה, זיכוהו בכינוי "אבי העיר". דיזנגוף חזה את תל-אביב כעיר רבת-אוכלוסין המתפשטת לאורכה ולרוחבה, כעיר תעשייה וכעיר הספר, כעיר הנמל וכעיר מסחר בין-לאומי, כמרכז לתערוכות וכעיר פארקים, כעיר בה יהיו גני הילדים ובתי הספר פתוחים לכל הילדים חנם, כעיר מכללות ובתי-ספר גבוהים, כעיר בה "ההכרה הלאומית והאנושית, של יושר וצדק, אהבת העבודה והיצירה העצמאית, השאיפה להגשמת האידיאל של ו"אהבת לרעך כמוך" – כל זה חודר אל תוך הלבבות של הדורות החדשים וגובה המוסר והמידות הטובות הולך הלך וגדל".

מוגש ע"י צוות המוזיאון לתולדות ת"א יפו, מוזיאון הארץ.

הציירים: יעקב שטיינהרדט, מירון סימה

גרפיקה: יצחק גרנות

ARTISTS: JAKOB STEINHARDT, MIRON SIMA

GRAPHICS: Y. GRANOT

1931 the Tel Aviv Museum of Art was founded in his private residence on Rothschild Boulevard. The building was renovated in 1936 and it was there that the establishment of the State of Israel was declared in 1948. Dizengoff's long service to the city of Tel Aviv was marked by the naming of a street in his honour during his lifetime and a square was named in honour of his wife Zena. His long years of service to the city earned him the title of "the Father of Tel Aviv." It was he who had the vision of Tel Aviv as a teeming city with its own industry, cultural activities, port, exhibition grounds and parks. He saw a city in which the kindergartens and schools would be open to all, free of charge, a city with its own centres of higher learning and above all a city characterized by the "recognition of righteousness and justice, a love of work and creativity, a striving after the realization of the ideal of love the neighbour as thyself." Meir Dizengoff died in Tel Aviv in 1936.

MEIR DIZENGOFF (1861-1936), born in Bessarabia, was one of the founders of Tel Aviv and mayor of the city for many years. Following a spell of voluntary army service, he entered politics and was arrested for a time by the authorities. Upon his release from detention he took up Zionism and founded the HOVEVEI ZIYYON in Kishinev in the year 1886. During the years 1888-91 he studied chemical engineering in Paris and was later sent to Eretz Israel by Baron Edmond de Rothschild to set up a glass factory at Tantura to produce bottles for the wines of Rishon Leziyyon and Zikhron Yaakov, but the project was a failure.

In 1895 he went to Odessa and in 1901 was a delegate to the 5th Zionist Congress at Basle, and was one of the supporters of Herzl, but at the 6th Congress was in opposition to the Uganda Plan. In 1904 he founded "GEULA," a company for buying land in Eretz Israel and, in September 1905, came to settle in Jaffa where he engaged in the purchase of additional land for the veteran settlements.

Dizengoff was one of the band of people who had the inspiration to establish the neighbourhood of AHUZAT BAYIT on the borders of Jaffa and was one of the founding members of the society established for that purpose. In 1911 he was elected head of the local committee and, from then on, except for a short break between 1925 and 1928, he headed the township and later the town of Tel Aviv.

Meir Dizengoff was also active in other fields including founding an import and export company. During World War I he, along with other inhabitants of Jaffa and Tel Aviv, was expelled by the Turkish authorities and was head of the committee appointed to aid those expelled. At the end of the war he was again elected Mayor of Tel Aviv and he was a member of the first Jewish National Committee.

At the beginning of the twenties he was very active in encouraging the development of Tel Aviv. He was the leading spirit behind the establishment of the town's first commercial centre; he helped Ruttenberg build his power station and he raised a loan in America for the development of Tel Aviv. Political differences led him to resign from the mayoralty at the end of 1925 and, for several years, Dizengoff took no part in local affairs. In 1927 he was re-elected to the Tel Aviv town council and chosen as Mayor, serving until his death in 1936. During this time he helped establish the Levant Fair on the north Tel Aviv exhibition site (1934) and the first cargo jetty in Tel Aviv port (1936). In